

Ny metod upptäcka kromosomrubbing hos foster

Med ultraljud är det idag möjligt att finna markörer hos fostret som tyder på risk för kromosomrubbing. En sådan markör är »nackupplarning« mätt i 12–13:e graviditetsveckan; risken för kromosomavvikelse vid ökad nackupplarning är 1/7. Metoden är avsevärt bättre som urvalsmetod för amniocentes än kvinnans ålder.

Klinik och vetenskap sidan **1799**

Normal nackupplarning.

Studie av barn till ensamföräldrar ledde till debatt

Ökad dödlighet och sjuklighet på grund av självmord, missbruk och våld påvisades bland barn till ensamstående. Studien har kritiserats i medier, bl a för att ensamföräldrar stigmatiseras och för att registerdata ger en alltför ytlig beskrivning. Styrkan i undersökningen, menar författarna, är att den skattar förekomst och pekar på strukturella faktorer.

Klinik och vetenskap sidan **1806**

Kunskap till hands

Trots att handdatorn är en lovande kandidat för hantering av det växande medicinska informationsberget finns få vetenskapliga bevis för att handdatorprogram ökar effektiviteten i vården. Än så länge verkar motståndet mot den nya tekniken stort bland läkarna. Resultaten av en nyligen påbörjad utredning bland AT-läkare i Västmanland ska ligga till grund för beslut om utbyggd användning.

Medicin och samhälle sidan **1812**

Kunskap i fickformat.

Principerna olika för EBM och evidensbaserad utbildning

Det är angeläget att inte bara det medicinska handlandet utan också läkares utbildnings- och fortbildningsaktiviteter vilar på vetenskaplig grund. Principer för evidensbaserad utveckling av utbildningsaktiviteter måste dock följa andra modeller än de som gäller för evidensbaserad medicin. Förslag till alternativa principer ges i artikeln.

Klinik och vetenskap sidan **1810**

Debatt

Återupprätta professorerna vid universitetssjukhusen

I debatten om den kliniska forskningens kris har en faktor inte belysts, nämligen de kraftigt förändrade ledningsfunktionerna på universitetsklinikerna. Systemet med två chefer – en professor, anställd av universitetet, och en klinikchef, anställd av landstinget – medför en rad nackdelar för den kliniska forskningen, framhåller professor Carl-Gustav Groth.

Debatt sidan **1824**

SARS och Internet

Veckans nummer (15 maj) av New England Journal ägnas nästan helt åt SARS. Det hör till undantagen att NEJM publicerar fler än två till tre tematiskt sammanhållna artiklar i ett nummer. Nu har man valt att publicera tio, varav majoriteten redan för flera veckor sedan lagts ut på tidningens webbplats fritt tillgänglig för alla.

Väl inne i tidningen märks ett annat avsteg från det gängse. Ksiazeks uppmärksammade arbete som beskriver och karakteriserar det nya coronavirus som associerats med sjukdomen föregås av ett minnesporträtt av Carlo Urbani. Urbani, tidigare ordförande i italienska »Läkare utan gränser« var en av de första som identifierade SARS som en ny sjukdom; Han fanns med i det team som isolerade det nya smittämnet och blev också ett av dess tidiga offer.

I en **tänkvärd ledare** kommenterar NEJMs chefredaktör Jeffrey Drazen hur redaktionen avvägt tidskriftens krav på ett rigoröst peer review-förfarande mot behovet att göra medicinsk information av vitalt folkhälsointresse snabbt tillgänglig för alla. Valet blev att påskynda granskningsprocessen och lägga ut alla artiklarna fritt tillgängliga direkt efter det att de accepterats. Risken att tappa prenumerantintäkter – vem vill betala för en tidskrift där innehållet kommer till prenumeranterna långt efter det att alla kunskapsdelar av det utan kostnad? – har i detta fall fått ge vika för hänsynen till folkhälsan.

Jeff Drazen är inte ensam i sin bedömning. Science har lagt ut SARS-genomet fritt tillgängligt för alla och Lancet har liksom lagt ut alla sina artiklar om SARS fritt. I veckans nummer finns bland annat ett nytt hoppgivande behandlingsprotokoll för SARS baserat på 31 patienter. En så liten interventionsstudie utan kontroller skulle sannolikt inte publicerats i Lancet om man inte hade beaktat de speciella omständigheterna i SARS-epidemin.

Josef Milerad

Josef Milerad
medicinsk chefredaktör
josef.milerad@lakartidningen.se